

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Сумська філія
кафедра юридичних дисциплін

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

з навчальної дисципліни «Фінансове право»
вибіркових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

081 Право
(право)

за темою – «Бюджетне право та бюджетний устрій в Україні»

Суми 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
ХНУВС
Протокол від 29.08.2023 № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС (з юридичних дисциплін)
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри (юридичних дисциплін) (протокол від 29.08.2023 № 1)

Розробники:

1. Завідувач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії ХНУВС, доктор юридичних наук, доцент Панасюк О.В.;
2. Доцент кафедри юридичних дисциплін Сумської філії ХНУВС, кандидат юридичних наук Пономарьова Я.О.;
3. Викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії ХНУВС Новик М.Ю.

Рецензенти:

1. Професор кафедри юридичних дисциплін Сумської філії ХНУВС, кандидат юридичних наук, професор Шуміло О. М.
2. Завідувач кафедри приватного та соціального права Сумського національного аграрного університету, кандидат юридичних наук, доцент Кузнецова М. Ю.

План лекції

1. Поняття і значення бюджету для функціонування держави
2. Поняття бюджетного права. Особливості бюджетно-правових відносин
3. Джерела бюджетного права
4. Бюджетна система в Україні
5. Склад доходів і видатків бюджетів в Україні

Література:

Навчальна та наукова література:

1. Захарченко В. Ю. Податкова система : практичні питання застосування норм податкового кодексу України / За заг. ред. В.Ю.Захарченка. К. : Юрінком Інтер, 2011. 368 с.
2. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України : в 3 т. / кол. авторів. К. : Міністерство фінансів України, Національний університет ДПС України, 2010. 2389 с.
3. Теліпко В. Е. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України / В. Е. Теліпко, А.С. Овчаренко, С. А. Пасанюк / За заг. ред., М. Я. Азарова. К. : Центр учбової літератури, 2010. 480 с.
4. Пирожкова Ю. В. Фінансове право : Навчально-методичний посібник у схемах і таблицях. Запоріжжя : ЗНУ, 2010. 121 с.
5. Роль В. Ф. Фінансове право : Навч. посіб / В. Ф. Роль, В. В. Сергієнко, С. М. Попова К. : Центр учбової літератури, 2011. 392 с
6. Фінансове право : підручник / Ю.М. Жорнокуй, О.В. Кашкарьова, Т. В. Колесник та ін., за заг. ред. О. М. Бандурки та О. П. Гетманець. 2-ге вид. доп. та перероб. Харків : Екограф, 2015. 500 с.

Додаткова література з навчальної дисципліни

1. Бюджетний процес в Україні : навч. посіб. / І. П. Лопушинський, Ю. С. Гаврилюк, Я. М. Казюк ; Херсон. нац. техн. ун-т. Херсон : Грінь Д. С., 2011. 363 с.
2. Фінансове право: навч. посіб. / М.П. Кучерявенко, І.Є. Криницький, А.О. Лукашев та ін.; за заг. ред. М.П. Кучерявенка. Харків: Право, 2010. 288 с.
3. Фінансове право України : навч. посіб./М.П. Кучерявенко, І.Є. Криницький, О.А. Лукашев та ін.; за заг. ред. М.П. Кучерявенка. Х.: Право, 2010. 288 с.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. за № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Бюджетний кодекс України. Офіційний вісник України від 13.08.2010., № 59. Стор. 9. Ст. 20-47. URL: <https://data.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року. Відомості Верховної Ради України від 08.04.2011 року. 2011. № 13, № 13–14, № 15–16, № 17. Стор. 556. Ст. 112. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/stru#Stru>

1. Поняття і значення бюджету для функціонування держави

Центральною категорією бюджетного права є бюджет, який зараз є невід’ємним атрибутом будь-якої держави, хоча період щорічності його формування в європейській історії налічує менше ніж три століття. Бюджет посідає центральне місце в системі публічних фінансів і традиційно розглядається як економічна, так і правова категорія.

Фактично бюджет являє собою баланс доходів і видатків, який відображає соціально-економічну, міжнародну, управлінську, оборонну та фінансову політику держави загалом.

Бюджет є кошторисом, у якому міститься розпис всіх доходів і витрат держави за певний період, причому необхідно враховувати як обсяги доходів і видатків, так і те, що доходи держава отримує нерівномірно, а поточні видатки потрібно здійснювати постійно.

Бюджет як економічна категорія – це сукупність грошових відносин між державою (територіальною громадою) і юридичними та фізичними особами з приводу формування, розподілу та використання централізованого фонду коштів, призначеного для забезпечення виконання державою (органом місцевого самоврядування) функцій, спрямованих на задоволення публічних інтересів.

Як економічна категорія бюджет має такі ознаки:

- історичність;
- плановість;
- строковість.

Відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу України бюджет – це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами

влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування впродовж бюджетного періоду.

Бюджетний період в Україні дорівнює одному календарному року, який починається 1 січня кожного року і закінчується 31 грудня того самого року (ст. 3 Бюджетного кодексу України).

Неприйняття Верховною Радою України закону про Державний бюджет України до 1 січня відповідного року не є підставою для встановлення іншого бюджетного періоду.

Проте бюджетне законодавство передбачає особливі обставини, за яких Державний бюджет України може бути затверджено на інший бюджетний період, такими обставинами є:

- введення воєнного стану;
- оголошення надзвичайного стану в Україні.

Сутність бюджету полягає в тому, що він є найважливішим засобом розподілу й перерозподілу грошових коштів між виробничою та невиробничою сферами.

Функції бюджету:

- накопичувальна, тобто акумуляція бюджетних надходжень;
- розподільча, тобто використання накопичених коштів з найбільшою ефективністю;
- контрольна, яка полягає в тому, що суспільство в особі спеціальних державних або недержавних структур контролює і вирівнює бюджетний розподіл;
- забезпечення економічної безпеки держави;
- забезпечення існування держави – доходи створюють фінансову базу діяльності держави, а видатки забезпечують економічні та соціальні потреби всього суспільства.

Стан бюджету як фінансового плану характеризується трьома показниками:

- рівновага доходів і видатків;

- перевищення доходів над видатками – профіцит бюджету;
- перевищення видатків над доходами – дефіцит бюджету.

Бюджетна класифікація – єдине систематизоване згрупування доходів, видатків, кредитування, фінансування бюджету, боргу відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів.

Відповідно до ст. 8 Бюджетного кодексу бюджетна класифікація має такі складові:

- класифікація доходів бюджету (ст. 9 БКУ);
- класифікація видатків і кредитування бюджету (ст. 10 БКУ);
- класифікація фінансування бюджету (ст. 11 БКУ);
- класифікація боргу (ст. 12 БКУ).

Бюджетна класифікація:

- застосовується для всіх бюджетів, що становлять бюджетну систему України;
- використовується на всіх стадіях бюджетного процесу;
- обов’язкова для застосування всіма учасниками бюджетного процесу.

Складовими загального фонду бюджету є:

- всі доходи бюджету, крім тих, що призначені для зарахування до спеціального фонду бюджету;
- всі видатки бюджету, що здійснюються за кошт надходжень загального фонду бюджету; – кредитування бюджету (повернення кредитів до бюджету без визначення цільового спрямування та надання кредитів з бюджету, що здійснюється за кошт надходжень загального фонду бюджету);
- фінансування загального фонду бюджету.

Складовими спеціального фонду бюджету є:

- доходи бюджету (зокрема власні надходження бюджетних установ), які мають цільове спрямування;
- видатки бюджету, що здійснюються за кошт конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету (зокрема власних надходжень бюджетних установ);

– кредитування бюджету (повернення кредитів до бюджету з визначенням цільового спрямування та надання кредитів із бюджету, що здійснюється за коштів конкретно визначених надходжень спеціального фонду бюджету);

– фінансування спеціального фонду бюджету.

В межах бюджету можуть створюватися спеціальні цільові фонди, наприклад:

1) державного фонду регіонального розвитку (ст. 24-1 Бюджетного кодексу України).

2) державного дорожнього фонду (ст. 24-2 Бюджетного кодексу України). Джерелами формування державного дорожнього фонду є: частина акцизного податку; ввізне мито на нафтопродукти і транспортні засоби та шини до них; плата за проїзд автомобільними дорогами; плата за проїзд платними автомобільними дорогами загального користування державного значення; цільові державні запозичення та інші надходження, визначені законом про Державний бюджет України. Кошти державного дорожнього фонду спрямовуються на: фінансове забезпечення будівництва, реконструкції, ремонту і утримання автомобільних доріг загального користування державного значення.

Особливим структурним елементом бюджету місцевих громад є бюджет розвитку – своєрідний цільовий фонд, що входить до складу спеціального фонду місцевих бюджетів і має чітко визначений, притаманний лише йому перелік доходів і видатків.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про місцеве самоврядування» бюджет розвитку – доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для реалізації програм соціально-економічного розвитку, зміцнення матеріально-фінансової бази.

2. Поняття бюджетного права. Особливості бюджетно-правових відносин

Бюджетне право – це система правовідносин, які виникають у процесі

складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання, контролю за дотриманням бюджетного законодавства і відповідальності за його порушення.

Предмет бюджетного права – це система суспільних відносин з приводу формування, розподілу, використання та контролю бюджетних коштів держави та органів місцевого самоврядування, які регулюються нормами права.

Відносини, що становлять предмет бюджетного права, можна об'єднати в певні групи, які регулюють окремі сторони бюджетної діяльності:

- встановлення видів бюджетів, які входять до бюджетної системи України, принципи їхнього зв'язку; – структуру доходів й видатків як бюджетної системи загалом, так і кожного виду бюджетів, принципи розподілу доходів і видатків між бюджетами; – повноваження України й органів місцевого самоврядування в галузі бюджетної діяльності.

Особливості бюджетних правовідносин:

- вид фінансових правовідносин; виникають із фінансової діяльності та мають грошовий характер;

- одна зі сторін наділяється владними повноваженнями щодо іншої; виникнення, зміна та припинення завжди пов'язані з нормативно- правовими актами;

- мають періодичний характер (з початком нового бюджетного періоду та дією нового закону про Державний бюджет або рішенням про місцевий бюджет виникають нові бюджетні правовідносини);

- у бюджетних правовідносинах бере участь більш вузьке коло суб'єктів, на відміну від інших видів фінансових правовідносин (суб'єктами бюджетного права є юридичні особи, які беруть участь у розподілі доходів та видатків між різними видами бюджетів або одержують із державного чи місцевих бюджетів грошові кошти у різних формах (фінансування, дотації, субвенції тощо), або беруть участь у бюджетному процесі).

Учасник бюджетного процесу – це органи, установи та посадові особи, наділені бюджетними повноваженнями (ст. 19 Бюджетного кодексу України).

Ознаки бюджетних відносин:

- розподільчий характер (за допомогою цих відносин здійснюють розподіл та перерозподіл ВВП і частини національного багатства країни з метою забезпечення держави таким обсягом бюджетних ресурсів, якого вона потребує для виконання своїх функцій);
- вартісне вираження (носієм бюджетних відносин є гроші);
- кінцева мета бюджетних відносин (формування і використання основного централізованого фонду грошових коштів держави).

Бюджетно-правові норми, які становлять бюджетне право, є видом фінансово-правових, тому для них характерні всі особливості фінансово-правових норм і мають категоричний характер.

Норми бюджетного права поділяються на:

матеріальні – закріплюють структуру бюджетної системи України, перелік доходів та витрат, порядок їх розподілу між бюджетами, а також повноваження суб'єктів бюджетних правовідносин;

процесуальні – встановлюють порядок проходження бюджету – формування та розгляд проекту бюджету, затвердження та виконання його, а також складання, розгляд та затвердження звіту про виконання бюджету.

За часом дії бюджетні норми поділяють на:

1) постійні, що передбачають структуру бюджетної системи та визначають бюджетні повноваження учасників бюджетного процесу, при цьому вони не мають обмеження в часі, тобто мають постійний характер.

2) періодичні (тимчасові) – складають зміст щорічних закону та рішень місцевих рад, якими затверджуються державний та відповідний місцевий бюджет. При цьому тривалість їхньої дії, як правило, обмежена одним роком.

Склад або структура цих відносин типова:

- а) зміст; б) суб'єкти; в) об'єкти.

Зміст бюджетних правовідносин складається з:

суб'єктивних прав, юридичних обов'язків.

Суб'єкти бюджетних правовідносин – це визначені державою за допомогою норм права носії суб'єктивних прав, юридичних обов'язків та юридичної відповідальності в бюджетних правовідносинах.

До них належать:

- держава, Президент, державні органи влади, законодавчі, виконавчі, судові органи та їх керівники;
- керівники та посадові особи бюджетних установ, організацій, підприємств, що утримуються за рахунок бюджетних коштів;
- колективи індивідів
- одержувачі бюджетних коштів або ті, які здійснюють операції з бюджетними коштами;
- місцеві державні адміністрації або місцеві органи самоврядування;
- соціальні утворення – народ, територіальні громади, соціальні спілки;
- державні фінансові, банківські установи та органи фінансового контролю.

Головна різниця між суб'єктами бюджетних правовідносин – це правосуб'єктність, тобто встановлена нормами бюджетного права здатність носіїв бути учасником бюджетної діяльності. Правосуб'єктність реалізується за допомогою таких елементів, як правоздатність, дієздатність і деліктоздатність.

Об'єкти бюджетних правовідносин – це бюджети і бюджетні кошти держави, регіонів, тобто те, на що спрямована діяльність учасників цих відносин.

3. Джерела бюджетного права. Бюджетне законодавство

Джерелами бюджетного права України є нормативно- правові акти, система яких становить бюджетне законодавство.

Склад бюджетного законодавства – це нормативно-правові акти, що регулюють бюджетні відносини в Україні. Перелік цих актів визначений у ст.

4 Бюджетного кодексу України.

До них належать:

- Конституція України;
- Бюджетний кодекс України;
- закон про Державний бюджет України;
- інші закони, що регулюють бюджетні відносини;
- нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, ухвалені на підставі й на виконання вищезазначених нормативно-правових актів;
- нормативно-правові акти органів виконавчої влади, ухвалені на підставі й на виконання вищезазначених нормативно-правових актів;
- рішення про місцевий бюджет;
- рішення органів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, ухвалених відповідно до вищезазначених нормативно-правових актів.

Предметом регулювання закону про Державний бюджет України відповідно до ст. 40 Бюджетного кодексу України є:

- загальні суми доходів, видатків і кредитування державного бюджету (з розподілом на загальний і спеціальний фонди);
- граничний обсяг річного дефіциту (профіциту) державного бюджету у відповідному бюджетному періоді, державного і гарантованого державою боргу на кінець відповідного бюджетного періоду, граничний обсяг і напрями надання державних гарантій;
- доходи державного бюджету за бюджетною класифікацією;
- фінансування державного бюджету за бюджетною класифікацією;
- бюджетні призначення головним розпорядникам коштів державного бюджету за бюджетною класифікацією з обов'язковим виділенням видатків споживання;
- бюджетні призначення міжбюджетних трансфертів;
- розмір оборотного залишку коштів державного бюджету;
- розмір мінімальної заробітної плати на відповідний бюджетний

період;

– розмір прожиткового мінімуму на відповідний бюджетний період у розрахунку на місяць на одну особу, а також окремо для основних соціальних і демографічних груп населення та рівень забезпечення прожиткового мінімуму на відповідний бюджетний період;

До особливостей бюджетного законодавства належить застосування спеціальної процедури ухвалення таких законів, як щорічні закони про державний бюджет та ті, які впливають на показники бюджету.

Щодо особливостей набрання чинності актами, що впливають на показники бюджету, законодавство встановлює такі:

якщо на ратифікацію подається міжнародний договір України, виконання якого потребує ухвалення нових або внесення змін до чинних законів України, що регулюють бюджетні відносини, проекти таких законів подаються на розгляд Верховної Ради України разом із проектом закону про ратифікацію і ухвалюються одночасно.

Такі законопроекти подаються разом із фінансово-економічним обґрунтуванням, Кабінет Міністрів України надає експертний висновок щодо впливу на показники бюджету.

Закони України або їхні окремі положення, які впливають на показники бюджету (зменшують надходження бюджету та/або збільшують витрати бюджету) і ухвалюються: – не пізніше ніж 15 липня року, що передусє плановому, вводяться в дію не раніше ніж початок планового бюджетного періоду;

Розгляд проекту закону про Державний бюджет України та проектів законів про внесення змін до закону про Державний бюджет України відбувається за спеціальною процедурою, визначеною главою 27 Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861-VI.

Також у ст. 28 Бюджетного кодексу України визначено вимоги щодо доступності інформації про бюджет. Зокрема проект закону про Державний

бюджет України підлягає обов'язковій публікації в газеті «Урядовий кур'єр» не пізніше ніж через сім днів після його подання Верховній Раді України; закон про Державний бюджет України з додатками, які є його невід'ємною частиною, а також інформаційно-аналітичними матеріалами щодо основних показників і завдань державного бюджету (у доступній для громадськості формі) Міністерство фінансів у місячний строк із дня опублікування закону про Державний бюджет України оприлюднює його за допомогою розміщення на своєму офіційному сайті.

4. Бюджетна система в Україні

Відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу України **бюджетна система України** - сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права.

Бюджетний устрій – більш широке поняття, яке охоплює бюджетну систему, взаємозв'язок між бюджетами і принципи їх функціонування.

Структура бюджетної системи України визначена у ст. 5 Бюджетного кодексу України. Так, бюджетна система України складається з державного бюджету та місцевих бюджетів.

Місцевими бюджетами є бюджет Автономної Республіки Крим, обласні, районні бюджети та бюджети місцевого самоврядування. Бюджетами місцевого самоврядування є бюджети територіальних громад сіл, їхніх об'єднань, селищ, міст (зокрема районів у містах), бюджети об'єднаних територіальних громад.

Принципи побудови бюджетної системи України:

- єдності бюджетної системи України;
- збалансованості;
- самостійності;
- повноти;
- обґрунтованості;

- ефективності та результативності;
- субсидіарності;
- цільового використання бюджетних коштів;
- справедливості і неупередженості;
- публічності та прозорості.

Бюджети, які діють на певних територіях, об'єднуються у зведені бюджети. Відповідно до ст. 6 Бюджетного кодексу зведений бюджет є сукупністю показників бюджетів, що використовуються для аналізу і прогнозування економічного і соціального розвитку держави.

Виділяють:

1) зведений бюджет України (включає показники Державного бюджету України, зведеного бюджету Автономної Республіки Крим та зведених бюджетів областей, міст Києва та Севастополя);

2) зведений бюджет АРК (включає показники бюджету АРК, зведених бюджетів її районів та бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим значення);

3) зведений бюджет області (включає показники обласного бюджету, зведених бюджетів районів і бюджетів міст обласного значення цієї області);

4) зведений бюджет району (включає показники районного бюджету, бюджетів міст районного значення, селищних та сільських бюджетів цього району);

5) зведений бюджет міста з районним поділом (включає показники міського бюджету та бюджетів районів, що входять до його складу.

Якщо місту або району у місті адміністративно підпорядковані інші міс-та, селища чи села, зведений бюджет міста або району у місті включає показники бюджетів цих міст, селищ та сіл).

Принципи побудови бюджетної системи:

1) принцип єдності бюджетної системи – єдність бюджетної системи України забезпечується єдиною правовою базою, єдиною грошовою системою, єдиним регулюванням бюджетних відносин, єдиною бюджетною

класифікацією, єдністю порядку виконання бюджетів та ведення бухгалтерського обліку і звітності;

2) принцип збалансованості – повноваження на здійснення витрат бюджету мають відповідати обсягу надходжень бюджету на відповідний бюджетний період;

3) принцип самостійності – Державний бюджет України та місцеві бюджети є самостійними. Держава коштами державного бюджету не несе відповідальності за бюджетні зобов'язання органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування. Самостійність бюджетів забезпечується закріпленням за ними відповідних джерел доходів бюджету, правом відповідних органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування визначати напрями використання бюджетних коштів відповідно до законодавства України.

4) принцип повноти – до складу бюджетів підлягають включенню всі надходження бюджетів та витрати бюджетів, що здійснюються відповідно до нормативно-правових актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування;

5) принцип обґрунтованості – бюджет формується на реалістичних макропоказниках економічного і соціального розвитку України та розрахунках надходжень до бюджету і витрат бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методик та правил;

6) принцип ефективності та результативності – при складанні та виконанні бюджетів усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення цілей, запланованих на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки, шляхом забезпечення якісного надання послуг, гарантованих державою;

7) принцип субсидіарності – розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами ґрунтується на необхідності максимально можливого наближення надання

гарантованих послуг до їх безпосереднього споживача;

8) принцип цільового використання бюджетних коштів – бюджетні кошти використовуються тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями та бюджетними асигнуваннями;

9) принцип справедливості і неупередженості – бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами;

10) принцип публічності та прозорості – інформування громадськості з питань складання, розгляду, затвердження, виконання державного бюджету та місцевих бюджетів, а також контролю за виконанням державного бюджету та місцевих бюджетів.

5. Склад доходів і видатків бюджетів в Україні

Класифікація доходів бюджету:

1. Доходи бюджету класифікуються за такими розділами:

- 1) податкові надходження;
- 2) неподаткові надходження;
- 3) доходи від операцій з капіталом;
- 4) трансферти.

2. Податковими надходженнями визнаються встановлені законами України про оподаткування загальнодержавні податки і збори та місцеві податки і збори.

3. Неподатковими надходженнями визнаються:

- 1) доходи від власності та підприємницької діяльності;
- 2) адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності;

2⁻¹) власні надходження бюджетних установ;

3) інші неподаткові надходження. 4. Трансферти - кошти, одержані від інших органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних

організацій на безоплатній та безповоротній основі.

Перелік доходів, закріплених у Бюджетному кодексі України:

до закріплених доходів належать ті, які постійно нормативними актами віднесені до дохідної частини бюджетів певного рівня на невизначений у часі строк у розмірі територіального надходження повністю або в чітко фіксованому розмірі;

податки й збори, які закріплені у Бюджетному кодексі України на постійній основі за бюджетами місцевого самоврядування та які враховують під час визначення обсягів міжбюджетних трансфертів, становлять певні доходи місцевого самоврядування.

До регулюючих належать доходи, передбачені Законом про Державний бюджет (рішенням про місцевий бюджет). Тобто, їх надходження щорічно визначаються та перерозподіляються між різними бюджетами.

Доходи Державного бюджету України охоплюють:

доходи, що отримуються відповідно до законодавства про податки, збори і обов'язкові платежі та Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», а також від плати за послуги, що надаються бюджетними установами, які утримуються за рахунок Державного бюджету України та інших, визначених законодавством джерел, включаючи кошти від продажу активів, що належать державі або підприємствам, установам та організаціям, а також проценти і дивіденди, нараховані на частку майна, що належить державі в майні господарських товариств;

гранти і дарунки у вартісному обчисленні;

міжбюджетні трансферти з місцевих бюджетів.

Місцевий бюджет відповідно до Бюджетного кодексу України містить надходження і витрати на виконання повноважень органів влади Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Ці надходження і витрати сформують єдиний баланс відповідного бюджету.

Поділ видатків у ст. 82 Бюджетного кодексу України: видатки на забезпечення конституційного ладу держави, державної цілісності та суверенітету, незалежного судочинства, а також інші, передбачені цим Кодексом видатки, які не можуть бути передані до виконання АРК та місцевому само-врядуванню; видатки, які визначаються функціями держави та можуть бути передані до виконання АРК та місцевому самоврядуванню з метою забезпечення найефективнішого їх використання на основі принципу субсидіарності; видатки на реалізацію прав та обов'язків АРК та місцевого самоврядування, які мають місцевий характер та визначені законами України.

Класифікація видатків та кредитування бюджету:

1. Видатки та кредитування бюджету класифікуються за:

- 1) бюджетними програмами (програмна класифікація видатків та кредитування бюджету);
- 2) ознакою головного розпорядника бюджетних коштів (відомча класифікація видатків та кредитування бюджету);
- 3) функціями, з виконанням яких пов'язані видатки та кредитування бюджету (функціональна класифікація видатків та кредитування бюджету).

2. Програмна класифікація видатків та кредитування бюджету використовується у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі.

Програмна класифікація видатків та кредитування державного бюджету (місцевого бюджету) формується Міністерством фінансів України (місцевим фінансовим органом) за пропозиціями, поданими головними розпорядниками бюджетних коштів під час складання проекту закону про Державний бюджет України (проекту рішення про місцевий бюджет) у бюджетних запитах, при цьому визначається шляхом розподілу видатків та кредитування державного бюджету (місцевого бюджету) за бюджетними програмами у законі про Державний бюджет України (рішенні про місцевий бюджет) і може бути уточнена під час виконання державного бюджету

(місцевого бюджету) при внесенні змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет) та у разі застосування положень частини шостої статті 23 та частини другої статті 24 цього Кодексу.

3. Відомча класифікація видатків та кредитування бюджету містить перелік головних розпорядників бюджетних коштів для систематизації видатків та кредитування бюджету за ознакою головного розпорядника бюджетних коштів.

При цьому відомча класифікація видатків та кредитування державного бюджету додатково містить перелік головних розпорядників коштів державного бюджету для систематизації загальнодержавних видатків та кредитування бюджету (що передбачають насамперед виконання заходів з реалізації державної політики за участю інших органів влади) за ознакою головного розпорядника коштів державного бюджету.

На основі відомчої класифікації видатків та кредитування бюджету Казначейство України складає та веде єдиний реєстр розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів.

Головні розпорядники бюджетних коштів визначають мережу розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів з урахуванням вимог щодо формування єдиного реєстру розпорядників бюджетних коштів і одержувачів бюджетних коштів та даних такого реєстру.

4. Функціональна класифікація видатків та кредитування бюджету має такі рівні деталізації:

1) розділи, в яких систематизуються видатки та кредитування бюджету, пов'язані з виконанням функцій держави, Автономної Республіки Крим чи місцевого самоврядування;

2) підрозділи та групи, в яких конкретизуються видатки та кредитування бюджету на виконання функцій держави, Автономної Республіки Крим чи місцевого самоврядування.

5. Видатки бюджету класифікуються за економічною характеристикою операцій, що здійснюються при їх проведенні (економічна класифікація видатків бюджету). За економічною класифікацією видатків бюджету видатки бюджету поділяються на поточні та капітальні.

6. Класифікація кредитування бюджету систематизує кредитування бюджету за типом позичальника та поділяє операції з кредитування на надання кредитів з бюджету і повернення кредитів до бюджету.

7. У складі витрат (видатків) бюджету виділяються витрати (видатки) споживання і витрати (видатки) розвитку відповідно до бюджетної класифікації.